

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

MENŲ FAKULTETAS

DAILĖS KATEDRA

ŽIEDUNĖ LIUKAITĖ

Dailė magistrantūros (specializacija- grafika) studentė

Skaitmeninės grafikos ir šilkografijos darbų kolekcija

„SAPNŲ FRAGMENTAI“

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas:

Prof.V. Janulis

Darbo recenzentas:

Doc. V. Zarėka

Šiauliai, 2016

SIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ARTS
DEPARTMENT OF ATR

ŽIEDUNĖ LIUKAITĖ
Masters of fine arts (specialization- graphics) student

The digital graphics and screen-printing collection of works

„THE FRAGMENTS OF DREAMS“
MASTER'S WORK

Research supervisor:

Prof. V. Janulis

Adviser:

Doc. V. Zarėka

Siauliai, 2016

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMARRY	5
ĮVADAS	6
1.KOLEKCIJOS KONCEPCIJA	8
2.2Sapnų teorijos samprata	8
1.2 Požiūrio į sapnus istorinė raida	10
1.3 Sapno fenomenas menininkų kūryboje	12
2.KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS	17
2.1Darbo temos ir idėjų paieškos.....	17
2.2Kūrybinio darbo eiga- kompoziciniai, techniniai ieškojimai.....	18
IŠVADOS	21
LITERATŪROS SĄRAŠAS	22
ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS	24
PRIEDAI	25
KOMPAKTINIS DISKAS	38

SANTRAUKA

Sapnuose atsispindi įsisąmoninti ir neįsisąmoninti procesai, turiniu susiję su išorinio pasaulio reiškiniais, poreikiais, norais ar fantazijomis. Labiausiai sapnų turiniui įtaką daro praeityje patirti išgyvenimai ir pasąmonėje glūdinti nusistovėjusi informacija. Kai kurie žmonės mano, kad sapnai yra tik mintys, persikeliančios iš pasąmonės į sąmonę miego metu. Tikriausiai kiekvienas žmogus yra sapnuose patyręs natūralių išgyvenimų, džiaugsmų ir skaudžių akimirų. Taigi galime sakyti, kad šiuo atveju sapnus stimuliuoja pozityvios ir negatyvios mintys.

Sapnas, kaip reiškinys, suteikia žmogui daugybę vizualių ir emocinių pojūčių. Darbe nagrinėjama, kaipgi sapnas veikia sapnuojantį, kokia yra sapno teorijos samprata, kaip skirtingi psichologai aiškina, kas yra sapnai ir iš kur jie atsiranda. Nagrinėjamas požiūris į sapnus istorinė raida. Taip pat apžvelgiama keletos menininkų kūryba, kuri buvo inspiruota sapnų.

Kūrybiniame darbe „Sapnų fragmentai“ analizuojami teoriniai, vizualūs šaltiniai, ieškomi kompoziciniai, techniniai sprendimai. Kolekcija kurta remiantis skaitmenine grafika, spausdinta ant roletų bei papildomai užspausta šilkografija.

SUMARRY

Dreams reflect conscious and unconscious processes, related to the content of the external world phenomena, needs, desires or fantasies. Content of most of dreams is influenced by past experiences as well as consistent information, imprinted in subconscious feelings.

Some people believe, that dreams are thoughts that move outside of the unconscious into consciousness during sleep. Probably all of us have had dreams of natural experiences, joys and painful moments.

So it can be stated, that in this case, the dreams are stimulated by positive and negative thoughts. The dreams as a phenomenon, gives a lot of visual and emotional senses to a person.

This paper examines how the dream influences the one, who is dreaming, what is the theory concept of the dream and how psychologists explain and describe what are dreams and where they occur from. This piece of work also looks into approach to the dreams of historical development. It also tells about few artists, whose works were inspired by the theme of 'dreams'.

This creative work, called „Fragments of Dreams“, analysis theoretical and visual sources, looks for compositional and technical solutions. The collection was created, using digital graphics, printed on the blinds and in addition to this, squeezed silk-screen.

IVADAS

Sapnas – paslaptingoji gyvenimo pusė, kuri esti šalia ar net mumyse, kaip diena ir naktis, realus ir mistinis, įsivaizduojamas ar tikras pasaulis. Visi žmonės sapnuoja. Vieni rečiau, kiti dažniau, tačiau sapnai tai sąjaujone slypintis mūsų minčių vingiai. Tik žmonės skirtingai reaguoja į sapnus, vieni juos laiko reikšmingais ir tiki, kad tai žinutė, pranešimas į nutikšančius įvykius, kiti visai į juos nereaguoja ir nekreipia dėmesio.

Sapnas yra nepaprasta duotybė, tai tartum konkretus, autentiškas, gilus ir kartu fragmentiškas, subjektyvus išgyvenimas, vaizdinys ar vizija, užbaigta ir neapčiuopiama, susijusi tik su mumis ir kartu bendrybėmis pasižyminti egzistencinės patirties forma. Sapnai – tai dienos, savaitės, mėnesio ar metų įvykių užfiksuoti vaizdiniai, pasireiškiantys įvairiausiomis formomis. Labai didelę reikšmę atlieka ir sąjaujone, iš kurios atgyja pamiršti įspūdžiai, patirti, išgyventi įvykiai, nutikimai ar patirtos emocijos.

Sapnai – tai puiki erdvė semtis naujų idėjų kūrybai. Sąjaujone sapnuose pateikia mums neįtikėtinų, originalių ir itin asmeniškų scenarijų, kuriuos perkėlus į realybę ir vaizdinius pavertus meniniais kūriniais, būtų galimybė ir kitiems pažvelgti į kito žmogaus sapnus. Žinoma, jie būtų iškraipyti, nes tikrovė labai toli nuo minčių pasaulio.

Darbo tikslas: išanalizuoti informaciją apie sapnus, ir išsiaiškinti koks yra jų poveikis žmogaus emocijoms.

Darbo uždaviniai:

- Surinkti ir išanalizuoti literatūros kūrinius bei vizualinius šaltinius apie sapnus;
- Surinktą ir išanalizuotą medžiagą panaudoti grindžiant magistrinio darbo koncepciją;
- Atskleidžiant darbo tematiką sukurti vientisą, bendra stilistiką pasižyminčią darbų kolekciją.

Darbo metodai: literatūrinės bei vizualinės informacijos apie sapnus rinkimas knygoje bei internetiniuose tiklalapiuose, lyginamos įvairių autorių nuomonės apie sapnus, apžvelgiama menininkų kūryba, kuri buvo inspiruota sapnų.

Darbo objektas: 9 grafikos darbai, sukurti naudojant skaitmeninę grafiką, šilkografiją. Jie pateikti ant smėlinės spalvos roletų, kurių matmenys 100x160cm.

Temos aktualumas: Sapnai – tai vienas iš paslaptiniausių ir netikėčiausių žmogaus psichinių reiškinių. Mano pasirinkta tema aktuali jau nuo senų laikų. Žmonės bandė atsakyti į klausimus: kas yra sapnai? Kodėl mes sapnuojame? Ką sapnai reiškia? Nors juos tiria ir bando paaiškinti įvairūs mokslai ir paranormalių reiškinių specialistai, tačiau net ir šiais, sparčiai besivystančių technologijų ir naujų atradimų laikais, sapnų susidarymo fenomenas nėra išaiškintas iki galo. Dėl sapnų tyrimų specifiškumo mokslininkai dažnai pateikia rezultatus tik kaip hipotezes, kadangi labai sunku suformuluoti tezes, kurios būtų patikrintos ir įrodytos. Ir dažnai nutinka taip, kad atsiradus naujai hipotezei, neretai ją paneigia kita.

Darbo strategija:

1. Temos ir koncepcijos suformulavimas.
2. Darbo tikslo ir uždavinių nustatymas.
3. Literatūrinės bei vizualinės informacijos rinkimas, analizavimas.
4. Teorinės magistro darbo dalies parengimas.
5. Kūrybinis procesas. Grafiniai idėjos ieškojimai.
6. Meninės idėjos vizualizacijų galimybių paieškos.
7. Praktinės – kūrybinės magistrinio darbo dalies įvykdymas.
8. Kūrybinės kolekcijos ekspozicijos ir pristatymo parengimas.

Darbo struktūra: Magistro darbą sudaro santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, pagrindinė dalis, kurioje apžvelgiama kolekcijos koncepcija: sapnų teorijos samprata, požiūrio į sapnus istorinė raida, sapno fenomenas menininkų kūryboje. Kūrybinių darbų realizavime aptariu darbo temas ir idėjų paieškas, kūrybinio darbo eigą – kompozicinius, techninius ieškojimus Taip pat darbą sudaro išvados, literatūros sąrašas, iliustracijų sąrašas, priedai ir kompaktinis diskas su elektronine darbo versija.

1. KOLEKCIJOS KONCEPCIJA

2.2 Sapnų teorijos samprata

Sapnai – tai mūsų gyvenimo dalis, jie neatsiejami nuo žmogaus, kaip jausmai ir išgyvenimai, lydintys mus viso mūsų gyvenimo kelyje. Kiekvienas žmogus sapnuoja, tačiau ne visi ryte pabudę prisimena tai, ką sapnavo. Matyti sapne vaizdiniai mums gali atgyti dienos bėgyje, o gal net po dienos ar po savaitės. Sapno kalba atrodo per daug kompleksuota arba per daug sudėtinga racionaliam protui įsisamontinti ir suprasti. Tačiau sapnai yra prisodrinti įvairiausiais vaizdiniais ir simbolika, kurie mums paaiškina mūsų egzistenciją, vienas kito bei mus supančios aplinkos supratimą. Čia labai svarbu pažymėti tai, kad sapnų tyrimas, jų nagrinėjimas ir gilinimasis į juos gali įnešti nemažų pokyčių į mūsų kasdieninį gyvenimą.

Sapnas yra psichologinis fenomenas, kuris atlieka įvairiausias funkcijas. Viena svarbiausių yra padėti žmogui ilsėtis po patirtų išgyvenimų. Sapnas taip pat yra sąmonės žinia, perduodama sąmoningam žmogaus Ego. Tai savotiškas laiškas, šifruotas pranešimas. Dažnai mes sapnuojame savo aistras: didžiausius troškimus ir baimes. Ištroškęs žmogus sapnuoja, kad geria, persivalgęs – kad vemia arba dūsta. Bijantis užpuolimo sapnuos, kad jį jau supa priešai. Įsimylėjęs sapnuoja, kad mylimasis yra šalia, nekenčiantis, kad žudo tą, kurio nekenčia. Sunkumai kyla dėl to, kad sąmonėje nėra linijinės laiko struktūros kaip sąmoningoje būsenoje. Sąmonėje laikas teka įvairiomis kryptimis, šakojasi lyg medis ir mes galime sapnuoti seniai buvusius įvykius arba tai, apie ką svajojame ir ko laukiame.¹

Aptariant ir analizuojant sapno turinį, į įvykius ir objektus žiūrima kaip į simbolius, turinčius ne vieną, o keletą prasmų, papildančių viena kitą. Taigi, dirbant su sapnu atskleidžiamas simbolių prasmų laukas, siekiama įvardyti atrastas sapnuotojo problemas ir surasti ryšius su realiais jo gyvenimo įvykiais, paskui įvardinami rezultatai, formuluojamos išvados.²

Sapnų esama labai įvairių: trumpų, kuriuos sudaro vienas ar keli vaizdiniai, viena mintis ar net vienas žodis, kiti būna nepaprastai turtingi, išsamūs ir trunkantys, atrodo, visą naktį. Pasitaiko ir tokių sapnų, kurie savo ryškumu nenusileidžia nuo realių išgyvenimų, kad net pabundant neišsyk suvokiama, kad tai sapnas, tačiau kiti yra nenusakomai blankūs,

¹ Kirvaitienė A., Sapnai - karališkas kelias į sąmonę Prieiga per internetą: <http://www.psichoterapijoscentras.lt/straipsnis40.html> [žiūrėta 2015.10.17]

² Kuniskis A., Mūsų bendras sapnas Prieiga per internetą: <http://www.asirpsichologija.lt/index.php?musu-bendras-sapnas&category=8&id=625> [žiūrėta 2015 10 15]

miglėti, net tame pačiame sapne labai ryškius epizodus gali keisti vos apčiuopiami, neaiškūs, vos matomi lyg per miglą vaizdiniai. Sapnai gali būti prasmingi ar bent rišlūs, kiti būna padriki, absurdiški ir nesuvokiami. Yra tokių sapnų, kurie visiškai nejaudina, nesukelia jokių emocijų, tačiau reikia paminėti ir tai, kad yra sapnų, kurie mums sukelia skausmą, ašaras, nuostabą, susižavėjimą. Taip pat tas pats sapnas gali pasirodyti vienintelį kartą ir niekada daugiau nesugrįžti arba nuolat kartotis visiškai toks pat ar nedaug tepakitęs.

Sapno nagrinėjimą labai praturtinsime, jei įsiklausysime į „kūno balsą“. Pirmiausia turima omenyje dėmesys pojūčiams, nes, anot įžymių psichoterapeutų kūno psichoterapijos pradininko Wilhelmo Reicho, originalaus sapnų tyrinėtojo Arnoldo Mindello ir daugelio kitų specialistų, kūne objektyviausiai atsispindi mūsų emocinis gyvenimas, ir būtent pojūčių suvokimas labiausiai padeda jį įsisąmoninti. Galime užduoti klausimą: „Kur ir kaip jaučiamas sapnas kūne?“ Prireikus galime kreiptis į pojūtį kaip į pašnekovą, siekdami išsiaiškinti, ką jis mums pasakytų. Atsakymas į užduotą klausimą gali pasirodyti kaip vaizdinys, iškilti kaip asociaciją, galime pajusti tam tikrą kūno pojūtį arba impulsą, skatinantį atlikti tam tikrą judesį ar veiksmą.³

Sapnai yra kaip atspindys, kondensatas iš to, kas lieka iš mūsų dienoje išgyventų patirčių. Sapnus tam tikra prasme galime prilyginti meno kūriniams Sapnų vaizdiniai, aplankę gabiuosius, tampa gražiausiais paveikslais ir poezijos kūriniais. Puikus pavyzdys - psichologas, filosofas Karlas Gustavas Jungas. Jis kartą yra pasakęs: „Sapno kalba yra nuostabi, reikšminga, poetiška ir tyra. Tokie vaizdiniai dažniausiai yra veiksmų ar net psichikos treniruotė, lyg pasiruošimas prieš tam tikrus būsimus įvykius. Dauguma atvejų, kiekvienas sapno simbolis tarnauja lyg metafora didesnei idėjai.“⁴ Kalbėdamas apie vaikystės, jaunystės sapnus jis yra pabrėžęs, kad: „...visi mano darbai, viskas, ką pasiekiau savo protu ir dvasia, vystėsi iš šių pirminių sapnų ir fantazijų.“⁵

Zigmundas Froidas teigė, kad sapnai yra karališkas kelias į sąmonę. Būtent mūsų susapnuoti sapnai išpildo sąmonės troškimus, kurių asmenybė sąmoningai vengia ir nepripažįsta. Zigmundas Froidas tikino, kad suprasti sapno vaizdinį žmogui trukdo vidinis cenzorius, nukreiptas prieš jo paties sąmoninius geidulius. Bet įdomiausia tai, kad daugelis sapnų elementų jo sistemoje dešifruojami vienodai, nesvarbu, kokie skirtingi žmonės juos

³ Kuniskis A., Mūsų bendras sapnas Prieiga per internetą: <http://www.asirpsichologija.lt/index.php?musu-bendras-sapnas&category=8&id=625> [žiūrėta 2015 10 15]

⁴ Ginsberg A., 1934m. Pabudau su sapnu akyse Prieiga per internetą: <http://www.spauda.lt/plato/jungdream.htm> [žiūrėta 2015 11 03]

⁵ Budvytienė G., Kokią žinią mums siunčia įvairūs sapnai? Prieiga per internetą:

<http://www.delfi.lt/gyvenimas/astrologija/psichoanalitike-kokia-zinia-mums-siuncia-ivairus-sapnai.d?id=59961827> [žiūrėta 2015 11 03]

besapnuotų. Kitaip tariant, kai kurie vaizdiniai skirtingų žmonių sapnuose turi identišką reikšmę.⁶

Sapnai atlieka kompensacijos funkciją. Ši prielaida reiškia, kad sapnas yra normalus psichikos reiškinys, kuris sąmonės reakcijas ir spontaniškus impulsus perduoda sąmonei. Daugelį sapnų galima aiškinti padedant pačiam sapnuotojui, kuris pateikia asociacijas ir sapno vaizdinių kontekstą, o jais remiantis galima pažvelgti į visus jo aspektus. Nors sapnuojantysis nesupranta paslėptos sapno prasmės, jis gali išgyventi jausmus, perkeltus iš realios gyvenimo situacijos, nekeisdamas gyvenimo stiliaus ir neprarasdamas vertės jausmo. A. Adleris teigė, kad sapne treniruojamasi spręsti problemas taip, kaip diktuoja asmeninė logika. Kuo ši logika artimesnė realybei ir sveikam protui, tuo mažiau bereikia sapnų, kaip „nesuprastų afektų“.⁷

Fromo manymu, sapnai yra laikinos ir baises mūsų asmenybės dalies išraiškos. Jis tvirtina, kad miegant mus vis tik domina mūsų norai, baimės, tik mes jų nenaudojam tikrovės valdymui. Fromas mano, kad vienas iš sunkumų aiškinant sapnus yra būtent sugebėjimas atpažinti, ką reiškia sapnas, kokią žinią jis mums „neša“.

1.2 Požiūrio į sapnus istorinė raida

Pats ankstyviausias požiūris į sapnus yra įvardijamas kaip deistinė teorija: sapnai – tai dievų siunčiamos žinutės, kurias žmonės turi suprasti ir jomis vadovautis. Dievai per sapnus perduoda žmonėms savo valią. Senovėje sapnai buvo vieni iš pagrindinių ženklų, lemiančių žmonių elgesį, kai reikėdavo apsispręsti kokiais nors svarbiais klausimais. Senovės Babilone buvo tikima gerais ir blogais sapnais. Geri sapnai buvo sėkmės ženklas, blogi – nesėkmės. Gerus sapnus siunčia dievai, o blogus – demonai. Valdovų sapnai buvo laikomi reikšmingesniais negu eilinių žmonių. Asirijoje buvo tikima, kad sapnas yra pranašingas ženklas. Buvo siūloma sekti kiekvienu patarimu, kurį žmogus suprasdavo iš sapno. Buvo tikima, kad blogi sapnai reikalauja veiksmų tam, kad būtų išspręstos problemos. Archeologai rado molines lenteles, pagamintas 3 tūkstantmetyje prieš Kristų, kuriose yra sapnininkas: skridimas sapne – nelaimė, gerti vyną – neilgas gyvenimas, gerti vandenį – ilgas. Buvo

⁶ Froidas Z. 1998, Sapnų aiškinimas, Vilnius p. 89

⁷ Adler A. 2003 Žmogaus pažinimas Vilnius: Vaga p. 86

tikima, kad sapnai turi pranašišką galią, gali atskleisti, kokias pasekmes turės vienokie ar kitokie sumanymai.

Egipte sapnai buvo traktuojami kaip apsilankymas kitame pasaulyje, kaip žinios, siunčiamos dievų. Faraonų sapnams buvo teikiamas ypatingas dėmesys, kadangi buvo tikima, kad dievai dažniausiai lankosi jų sapnuose. Egiptiečiai skirstė sapnus į 3 grupes: įspėjimai apie nelaimės ar sėkmę, dievų reikalavimai atlikti tam tikrus veiksmus bei sapnai kaip ritualų rezultatas. Egiptiečiai vieni pirmųjų taikė sapnų inkubavimą – keliaudavo į šventyklas, atlikdavo ritualus dievų garbei, miegodavo specialiose lovose, tikėdamiesi sulaukti dievų vadovavimo ir pagalbos. Iš ryto žyniai padėdavo išsiaiškinti susapnuotus sapnus.⁸

Sapnais domėtasi ir senovės Kinijoje ir Indijoje. Kiniečiai tikėjo, kad sapnuotojo siela miego metu palieka kūną ir keliauja į sapnų šalį. Jeigu žmogus pažadinamas staiga ir labai netikėtai, siela gali nespėti sugrįžti į kūną, ir žmogus gali mirti. Men Šu – ankstyviausias kiniečių traktatas apie sapnus. Sapnai jame suklasifikuoti pagal šaltinį. Pagrindiniu šaltiniu laikyta siela, bet svarbūs ir fiziniai dirgikliai. Kiniečiai tikėjo, kad sapnai padeda žmogui geriau pažinti save ir dėl to sėkmingiau išspręsti asmenines problemas.⁹

Daug sapnų minima Biblijoje – Senajame ir Naujajame Testamente. Požiūris į sapnus čia taip pat prieštaringas. Viena vertus, pasakojama daug sapnų pavyzdžių, kurie tampa reikšminga istorijos dalimi. Kita vertus, yra nurodymas: „Sapnais netikėk“. Dažnai Dievas ar jo pasiuntiniai pasirodo žmonėms sapnuose ir praneša savo valią. Tačiau yra ir aiški mintis, kad sapnų aiškinimo gebėjimas – tai Dievo dovana, kuria jis apdovanoja savo išrinktuosius. Todėl ne kiekvienas gali būti sapnų aiškintoju, negalima tikėti bet kuriuo, kas skelbiasi aiškiaregiu ar pranašu.¹⁰

Senovės Graikijoje atsirado mokslinio sapnų tyrinėjimo užuomazgų. Bandymai moksliskai paaiškinti sapnus susidūrė su pasipriešinimu, nes tokios autoritetingos figūros, kaip filosofai Homeras, Hesiodas, laikėsi deistinio požiūrio į sapnus. Artemidoras teigė, kad sapnų tyrinėjimas gali atskleisti svarbią informaciją apie praeitį ir ateitį. Pitagoro pažiūros atspindėjo savotišką perėjimą nuo mitologinio sapnų aiškinimo prie mokslinio. Iš vienos pusės, jis neatmetė dieviškos sapno prigimties teorijos, iš kitos – tvirtino, kad, pvz., nemalonūs sapnai kyla dėl prieš miegą suvalgyto sunkaus maisto. Herodotas pirmas išsakė mintį, kad sapnuose atsispindi tai, kas vyko dienos metu. Hipokratas teigė, kad sapnai –

⁸ Prieiga per internetą: <http://psichologas.lt/sapnai-analitine-psichologija-ir-siuolaikiniai-tyrimai/> [žiūrėta 2015 10 28]

⁹ Musteikytė J., Žvelgiant į pasamonę Prieiga per internetą: http://katekizmas.group.lt/text/kitakalbiai/jung/zvelgiant_i_pasamone.html [žiūrėta 2015 10 28]

¹⁰ Biblija: naujas lietuviškas vertimas (vertė prof. dr. A.Jurėnas) (2000). Duncanville: World Wide Printing.

instinktų kūriniai, ir sukūrė dirgiklių teoriją: būdravime nepastebėti dirgikliai sapne iškyla sustiprinti ir įvilkti į atitinkamus vaizdinius. Platonas taip pat pritarė šioms idėjoms: sapnai – instinktų, kurie būdraujant nepasireiškia, scena. Aristotelis traktavo sapną kaip sielos gyvenimą miegant, sapnas pagal jį – psichologinis reiškinys.¹¹

Senovės Romoje požiūris į sapnus taip pat buvo prieštaringas. Ciceronas laikė juos nesąmone ir tvirtino, kad jei dievai norėtų bendrauti su žmonėmis, tai kreiptųsi į juos būdraujančius, o ne miegančius. Iš kitos pusės, sapnus buvo bandoma suprasti. Ypatingais atvejais buvo kreipiamasi į sapnus patarimo.

Renesanso epochoje vėl atsigręžta į realybę, visomis dogmomis suabejota, jos pradėtos tikrinti. Gamtos moksluose eksperimentuoti pradėta anksti, tačiau psichologija ilgai buvo filosofinė. Sparčiai vystantis mokslui, į sapnus ir jiems priskiriamas pranašiškas galias buvo žiūrima skeptiškai, buvo manoma, kad išsilavinusiems žmonėms domėtis sapnais netinka – tai prietaringų, tamsių žmonių užsiėmimas. Eksperimentiškai tyrinėti sapnus pradėta tik 19 a.¹²

1.3 Sapno fenomenas menininkų kūryboje

Sapno fenomenas jaučiamas daugelio menininkų kūryboje. Puikus pavyzdys, kaip sapnai menininkams „įbruka“ idėjas, yra siurrealizmas. Siurrealizmas – modernistinio meno kryptis, kuriai būdingas priešinimasis proto varžtams, atsidavimas pašamonei, vaizdo deformavimas. Šios modernistinio meno krypties kūrinuose nėra jokios protingos logikos, visi vaizduojami daiktai atrodo atsitiktiniai, sudarantys neįprastas kompozicijas, todėl paveikslai atrodo kaip kilę iš pašamonėje slypinčių minčių ar susapnuotų sapnų. Menininkų kuriami darbai yra lyg sapnų fragmentai ar jų trupenos.

Dailiniko Salvadoro Dali paveikslai labai įvairūs, visos kompozicijos labai keistos, bet kartu ir savotiškai įdomios. Jo paveiksluose galime pastebėti vyraujančias ryškias spalvas ir iškraipytas, nelogiškas formas, kurios mums leidžia pasijusti lyg sapnuose, pasinerti į savo pašamonės gelmes. Kiekvienas jo sukurtas darbas priverčia mus stabtelėti ir interpretuoti vis skirtingai, tai ne vien tik sapno fenomenas, kai nežinai, kas tu esi, kur tu esi, kokiame laike ar

¹¹ Musteikytė J., Žvelgiant į pašamonę Prieiga per internetą: http://katekizmas.group.lt/text/kitakalbiam/jung/zvelgiant_i_pasamone.html [žiūrėta 2015 11 23]

¹² Prieiga per internetą: <http://www.moku.lt/sapnai-tai-patys-paslaptiniausi-vaizduotes-reiskiniai/> [žiūrėta 2015.11.03]

erdvėje galėtų būti, perteikimas vizualia kalba, bet aiški ir gan racionali santykio su aplinka, jausmų, požiūrio į tam tikrus reiškinius išraiška.

1 pav. S. Dali

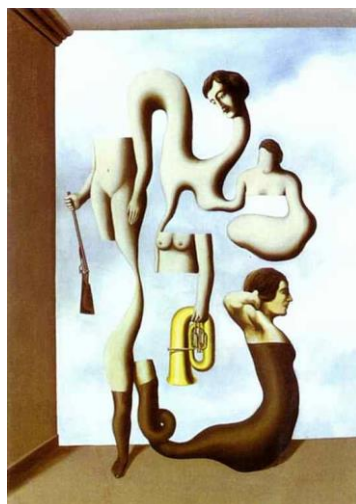
„The Temptation of Saint Anthony“ 1946

2 pav. S. Dali

„Pilietinio karo nuojauta“ 1936 m.

Renès Magrito paveiksluose vyrauja minimalizmas ir tvarka. Atrodo, kad viskas sudėliota į savo vietas taip, kaip turi būti. Darbai nepasižymi formų gausumu, objektui yra suteikiama erdvės, o būtent erdvės įspūdis ir kartais netikėti sprendimai atplėšia nuo tikrovės ir priverčia pasijusti kaip sapne ir leisti sau pafantazuoti. Sapnuose matyti vaizdiniai dažniausiai būna chaotiški, tačiau dailininko darbuose galime matyti subtilų minimalizmą, kiekvienas daiktas ar objektas yra apgalvotas ir pateiktas tokioje padėtyje, kurią tik sapnuose galime pamatyti. Tikrovė atitrūkusi nuo realybės, todėl priverčia mus, žiūrovus, pasinerti į fantazijų pasaulį.

3 pav. R. Margaritte

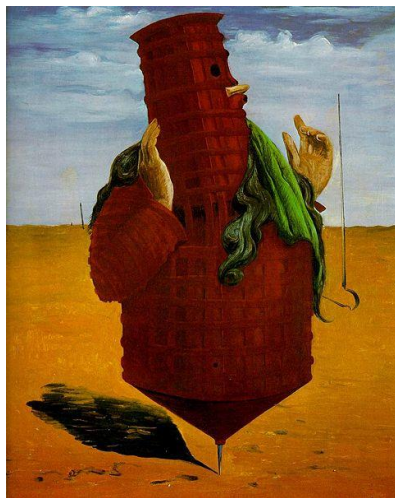
„The Acrobat's Exercises“

4 pav. R. Margaritte

„Man of the Open Sea“

Makso Ernsto paveiksmai stebina įvairove. Jo paveiksmai nepanašūs vienas į kitą,- naujos figūros, naujos scenos, spalvos, figūrų gausa, chaotiški, dinamiški, pilni smulkių detalių. Menininko paveiksmai stebėtojus užburia taip, kad atrodo sustoja laikas ir niekas aplinkui neegzistuoja, yra atitrūkstama nuo tikrovės ir pasineriama į sąmonėje slypinčias mintis. Menininkas mums palieka vietos apmąstymams ir interpretacijai. Matyti per dieną vaizdai, žmonės, su kuriais teko bendrauti, ir mintys, kurios nebuvo išsakytos, mums nugula į pasąmonę, o tada žmogus naktį miego metu gali išvysti įvairiausių vaizdinius ir rytą, perkėlęs tai ant popieriaus lapo, gali išgauti įvairiausių šedevrus.

5 pav. M.Ernst
„Imperatorius Ubas“ 1923

6 pav. M.Ernst
„Dramblys Celebes“ 1921

Lietuvos meninkų kuriamuose darbuose sapnų tematika taip pat labai jaučiama ir pastebima. Menininkų darbuose galime įžvelgti sapnų vaizdinius, kurie įkvepia menininkus kurti. Turime labai nemažai talentingų menininkų, kurie moka laisvai, ekspresyviai ir savotiškai išreikšti emocijas, nuotaiką per spalvą, formą.

Vienas iš menininkų, kurį įkvepia sapnai ir kurio darbuose galima pastebėti sapnų užuomazgas – tai Tautvydas Davainis. Visos menininko drobės slepia jose slypinčią paslaptį ir intrigą, kurią išsiaiškinti tenka pačiam žiūrovui. T. Davainis sakė: „Paveikslas – tai tam tikra energetinė sankaupa. Iš jo sklinda kažkas, ką galima pavadinti mano dalimi“.¹³ Darbuose atsispindi autoriaus domėjimasis antgamtiniais dalykais. Menininko darbai priverčia sustoti ir įsižiūrėti: jo darbai pribloškia spalvų ryškumu, formų iškraipymu ir kartais netikėtu jų derinimu viena tarp kitos. Ryškios spalvos derinamos su tamsiomis, niūriomis, o

¹³ Prieiga per internetą: <https://www.paveikslai.lt/lt/dailininkai/tautvydas-davainis/> [žiūrėta 2015.10.25]

tamsios – su ryškiomis. Nėra vienodų darbų, visi darbai labai skirtingi. Yra labai abstrakčių ir surrealistinių vaizdų, kurie mums primena sapnus ir įtraukia į apmąstymus, skatinančius pažinti save kaip asmenybę, ir kartu tai labai veiksminga priemonė, kuri atveria mums kelią į mūsų psichikoje slypinčias gelmes.

7 pav. T. Davainis

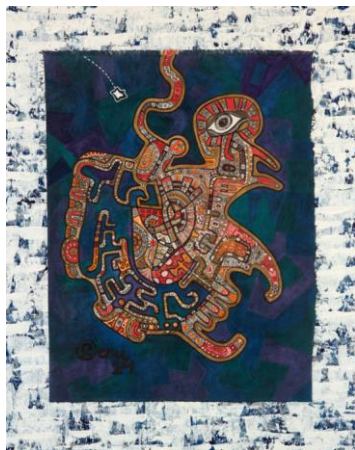
„Andžinos vežimas būtajame kartiniame laike“
 aliejus, drobė 96x116cm. 1998m.

8 pav. T. Davainis

„Europos pagrobimo versija“
 Aliejus, drobė 110x80 cm. 1998m.

Deivio Slavinsko kūryboje jaučiama atvira sapnų tematika ir pats menininkas kalba, kad sapnai gali būti ir metafizinis tiltas tarp to, ką mes suvokiame kaip savo realybę, ir tarp kitų, mums nepasiekiamų, erdvių ar būsenų. Taipogi yra žmonių, tikinčių, kad sapnai gali atskleisti ateitį, tai lyg savotiška „laiko mašina“, arba komunikuoti su pasitraukusiais, kurie esti visada šalia, tik kitoje būsenoje. Menininko darbai priverčia žiūrovą išvelgti tai, kas dedasi mūsų pačių mintyse, pasąmonėje. Tapytojas subtiliai žaidžia spalvomis, dėmėmis, formomis, linijomis, faktūromis ir emocijomis. Kiekvienas menininko tapytas paveikslas mums gali priminti sapnuose matytus vaizdinius.

9 pav. D. Slavinskas

10 pav. D. Slavinskas

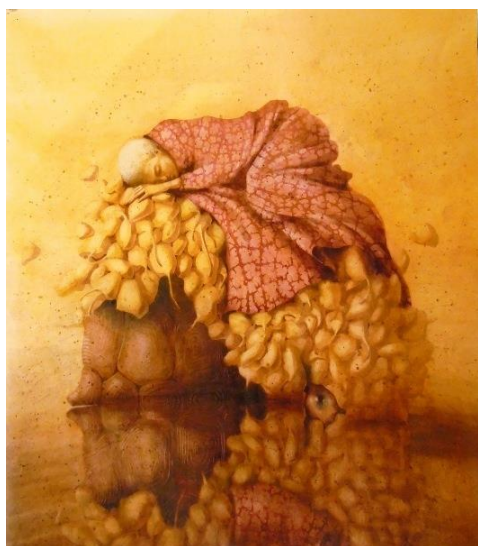
„ Astroniminis paukštis“

akrilas, drobė 56x70x2cm. 2015m.

„ Netikėtas susidūrimas“

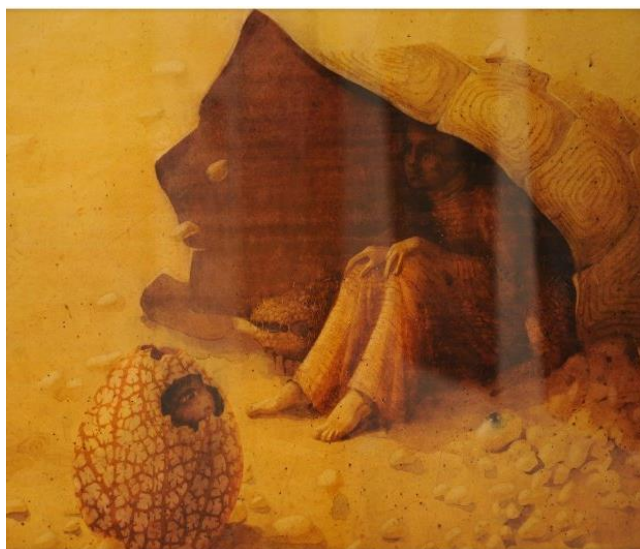
Akrilas, drobė 150x150cm. 2014m.

Kita menininkė, kurios kūryba inspiruota sapnų – Audronė Katiliūtė. Jos darbai stebina spontaniškais minties proveržiais. Kiekvienas darbas – mažas įcentrinis, į save magnetiškai įtraukiantis pasaulis, kuriame atsispindi mūsų pačių istorijos. Žvelgiant į A.Katiliūtės paveikslus susidaro siurrealistinis išpūdis, kuris šalia savęs, kompozicijoje, gretina ir tikroviškumą. Vieni sluoksniai ryškesni su aiškiai, kartais tiesiogiai įskaitoma prasme, kiti – gilesni, paskendę paslapčių ūkuose, slepiantys gilesnius pasąmonės virpesius, slapta autorės vizija.¹⁴

11 pav. A. Katiliūtė

Iš ciklo „Sapnų fragmentai“

12 pav. A. Katiliūtė

Iš ciklo „Sapnų fragmentai“

¹⁴ Prieiga per internetą: <http://www.kamane.lt/Naujienos/Daile/Audrones-Katiliutes-darbu-paroda-Sapnu-fragmentai> [žiūrėta 2015.12.03]

2. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

2.1 Darbo temos ir idėjų paieškos

„Sapnus apibūdinti sunku todėl, kad jie pasakojami žodžiais. Todėl, kalbėdami apie savo sapnus, žmonės dažnai sako: „negaliu to apibūdinti žodžiais, bet galėčiau tai nupiešti“, sako S.Freud‘as.¹⁵

Magistro darbo temos ir idėjos paieškos ilgai netruko todėl, kad žinojau, jog tęsiu savo atlikto bakalauro darbo tematiką. Nuo pat magistro studijų pradžios aš sistemingai rinkau informaciją, kūriau įvairiausias kompozicijas, kurios vėliau šiek tiek kito, tačiau galutinis variantas buvo inspiruotas sapnų.

Ši tema aktuali visiems žmonėms, nes nėra nei vieno nesapnuojančio. Paprastam žmogui žinios apie sapnus padeda pažinti save kaip asmenybę, suteikia dvasinio tobulėjimo ir pagerina gyvenimo kokybę. Menininkui susapnuoti sapnai ar matyti vaizdiniai miego metu gali pasitarnauti kaip plati erdvė meninėms idėjoms ieškoti bei galimybė išreikšti save kūrybinėmis priemonėmis. Sapnai – tai dienos, savaitės, mėnesio ar metų įvykių užfiksuoti vaizdiniai, pasireiškiantys įvairiausiomis formomis. Labai didelę reikšmę atlieka ir pasąmonė, iš kurios atgyja pamiršti įspūdžiai, patirti, išgyventi įvykiai, nutikimai ar patirtos emocijos. Sapnais domėjosi ir tyrinėjo įvairių sričių specialistai: psichologai, filosofai, ekstrasensai. Informacijos apie sapnus, jų reikšmę yra labai daug ir labai įvairios, tačiau Lietuvoje šia sritimi ne itin domimasi, todėl apie sapnus skelbiama trumpais straipsniais, kur kalbama tik apie konkrečią sapnų teoriją. Nėra išsamios ir visapusiškos literatūros apie sapnus.

Sapnai visada mane domino – jie paslaptingi, įdomūs savo nelogiškais scenomis. Pastebėjau, kad sapnai man gali būti neišsemiamų idėjų klodai. Dažniausiai miegant ar visai prieš pabundant blyksteli kažkokia meninė idėja. Tai net galima pavadinti būsimos paveikslo nuotrupa, fragmentu. O vėliau iš tokių blykstelėjimų, iš sapnų, iš atminties užkaborių sudėliojau visą vaizdą - svarbiausia įvilkti tuos neapčiuopiamus dalykus į apčiuopiamą formą.

Mano kūrybinis darbas yra susijęs su mano pačios susapnuotais sapnais. Jie mane įkvepia ir priverčia kurti įvairiausias darbus. Kuo labiau gilinausi į sapnų panaudojimo galimybes, tuo daugiau ir greičiau viena po kitos pasipylė kūrybinės idėjos. Mano vienintelis sumanymas ir noras buvo – jokios minties ar vaizdinio, kuris savaime galėtų suteikti bet kokią racionalų,

¹⁵ Pilipaitis, A. Meno terapija. Nesnausk. Prieiga per internetą: <http://nesnausk.org/klinikine-psichologija/2008/10/05/meno-terapija/> [žiūrėta 2015.11.20]

visiems priimtina paaikškinimą. Stengiausi, kad kiekvienas žiūrovas, stebėdamas mano kūrybinių darbų ciklą, atsipalaiduotu ir mėgautųsi tokia fenomenalia dovana kaip sapnai.

Kūrybinio darbo procesas, diktuojamas sapnų, yra atvirkštinis. Paprastai kurdami pirmiausia sugalvojame idėją, kuri turi aiškią prasmę. Apgalvojame, kaip ją pateikti, kad žiūrovas suprastų ir įvertintų. Laikomės sau išsikeltų kažkokių taisyklių. Visas kūrybinis procesas daugiau ar mažiau sąmoningas mąstymas, kas po ko seka, kaip atliksime vieną ar kitą sau išsikeltą tikslą. Tačiau kartais norisi pailsėti ir atsipalaiduoti, tiesiog daryti, o tik vėliau suprasti. Bet visgi iš sapnų staiga kilusios idėjos yra lyg mums „įbrukiamos“ pasąmonės, tad itin skaidriai atspindi mūsų vidų. Tačiau jos būna keistos, nelogiškos, šmaikščios, bauginančios, pilnos simbolių, todėl mes nesuprantame, kokia jos prasmė.

Sapnuojame visi. Vieni dažniau, kiti rečiau, vieni sapnus laiko nereikšmingais, kiti tiki, kad jie kažką reiškia, tretį – žinantys sapnų paslaptis ir pritaikymo galimybes- naudojami jais. Kurį laiką teko stebėti savo sapnus, todėl padariau išvadą, kad iš tikrųjų galime sapnuoti kada norime, kiek norime ir kaip norime, galime sapnuoti sąmoningai, juose galime ir mokyti.

2.2 Kūrybinio darbo eiga- kompoziciniai, techniniai ieškojimai

Visokiai kūrybai reikalingas įkvėpimas. Vieni žmonės įkvėpimo kūrybai semiasi klausydami muzikos, kiti – skaitydami knygas ar lankydami parodose. Aš kūrybinio įkvėpimo semiuosi stebėdama ir alanizuodama kitų menininkų darbus. Tai mane skatina kurti kažką savito ir individualaus. Bandydama eksperimentuoti, darydama įvairiausias kompozicijas, aš atrandu save kaip kūrėją.

Kuriamos kompozicijos buvo inspiruotos sapnų, kurias pateikiu dėmių, faktūrų visuma, susiliejusia į bendrą vaizdą ir formuojančia mistinio ir išgalvoto gyvūno ar žmogaus siluetą. (žr. 1 priedas) Magistro darbe „Sapnų fragmentai“ pateikiu savo pačios susapnuotus fragmentiškus objektus, sapne matytus vaizdus. Visi jie abstraktūs, išplaukia lyg per miglą, nevaizduojantys nieko konkretaus.

Kompozicijos pobūdis priklauso nuo kūrinio paskirties ir medžiagos savybių. Skaitmeninės grafikos darbų kolekcijoje nėra vientisos kompozicijos, visos jos yra įvairios ir skirtingos. Viena darbe visas dėmesys sutelkiamas į centrinę kompoziciją. Kituose kūrybiniuose darbuose kompozicijos kuriamos simetriškai viena kitai. Svarbu prisiminti, kad palikta tuščia vieta rolete, neperpildyta vaizdais, gali tapti labai svarbia ir daug ką pasakančia kompozicijos dalimi. Todėl darbų nesistengiu perkrauti.

Meno kūriniai tinkamos kompozicijos išsirinkimas – didelis ir kruopštus darbas, puikus saviraiškos būdas. Saviraiška yra trauka į asmenybės vienybę, spontaniškumą, ekspresyvumą, individualybės pilnatvę, tiesos matymą, kūrybiškumą. Nors saviraiška – tai nebūtinai kūrybinės pastangos, tampančios meno kūriniais, visi gali išreikšti savo sugebėjimus maksimaliai gerai darydami tai, kas jiems labiausiai patinka, o pasiekti rezultatui saviraiškos formos yra labai įvairios.

Iš įvairiausių kurtų kompozicijų išsirinkau devynias geriausias. Skaičius devyni neatsitiktinis, jis simbolizuoja gyvenimo pamokas, kurias išmokęs žmogus tampa stiprus, nenugalimas, gebantis besąlygiškai mylėti ir neegoistiškai padėti kitiems. Tai primena ir mano asmenines savybes. Visuose darbuose vyrauja skirtingos kompozicijos, taip stengiausi pabrėžti darbų įvairiapusiškumą. Formatą pasirinkau 100x140cm., taip palikdama tarp faktūrų, dėmių ir linijų tuščios erdvės, kad žiūrovas galėtų pailsinti akis nuo kompozicijos stiprumo. Tinkama ir savotiškai įdomi kompozicija – sėkmingo darbo esmė.

Darbus kūriau skaitmeninės grafikos būdu. Dabartiniame pasaulyje ne problema kurti pasitelkiant kompiuterines programas, jos jau yra tapusios daugelio žmonių neatsiejama gyvenimo dalimi. Skaitmeninė grafika, kaip ir tradicinė, yra skirstoma į taikomąją ir meninę grafiką. Tai nevaržoma priemonė išreikšti įvairiausius sumanymus, pašamonėje susidariusius vaizdinius, leidžia laisvai eksperimentuoti.

Kūrybinei darbų kolekcijai sukurti naudotas eskizavimas ir faktūrų kūrimas. Eskizus kūriau ir kompiuteriu. Taip galėjau labiau eksperimentuoti naudodama Adobe PhotoShop CS3 ir CorelDRAW 12 programas, karpodama, dėliodama įvairiausias kompozicijas. Grafikos raiškos priemonėmis: taškų, linijų, dėmių pagalba gaudavosi įvairiausias kompozicijas. Kūrybinio darbo procesas, prasidėjęs nuo įvairiausių pabandymų, galiausiai baigėsi geriausių, labiausiai pavykusių eskizų atsirinkimu ir vientisos kompozicijos išvystymu.

Rinkdamasi spalvas susidūriau su kolorito problema – kokias spalvas naudoti, kad darbas būtų vientisas, kad nebūtų pernelyg tamsus ar iššaukiantis savo ryškumu. Spalvos lemia mūsų tos dienos ar akimirkos susidariusias nuotaikas, emocijas. Koloritas slopina aktyvumą, išryškina mūsų grožį arba, priešingai, jį slepia. Sakoma, kad menininkas nesąmoningai pasirenka spalvą, išreiškiančią psichikos būklę. Taip galbūt pašamonėje savaime susidėliojo šios spalvos: pilka, juoda, žalsva, rusva. Pasirinktos spalvos – tai lyg mano pašamonės gėmės, jomis varijuojau darydama įvairias kompozicijas.

Spalvos žmogų veikia nuolat darydamos įtaką tiek žmogaus psichologinei, tiek fiziologinei būsenai, jos psichologiškai veikia kūną, protą, turi įtakos jausmams, slegia arba harmonizuoja gyvenimą. Mintims, elgesiui, emocinei būsenai įtakos turi visos spalvos. Grynų spalvų nebūna, kaip ir žmonių: „Vieni mūsų paklūsta širdžiai, kitiems svarbus fizinis kūnas ir pojūčiai, treči įsiklauso į analitinį protą, o ketvirtieji – vadovaujasi savo nuomone ir kriterijais“.¹⁶

Kaip Johannes Itten yra pasakęs: „Kaip ugnis sukuria šviesą, taip šviesa sukuria spalvą. Spalva – tai šviesos kūrinys, o šviesa – jos kūrėja“.¹⁷ Galima pastebėti, kad vyraujančios spalvos mano kūrybiniame darbe priklauso nuo apšvietimo, nuo sklindančios šviesos. Spalvos tarpusavyje sąveikauja ir taip viena kitą papildo. Bet kuri spalva viena yra monotoniška, tačiau atsiradus greta kitos, spalvos efektas sustiprėja, taip sukeldamas stebėtojų tikrus jausmus. Kuriant ir pasirenkant visų darbų koloritą man buvo svarbus spalvų emocinis poveikis ir bendras meninis estetinis įspūdis visoje mišrios technikos darbų kolekciijoje.

Šiuose darbuose atskleidžiu grafikos raiškos priemonių pusę – linijų, dėmių, spalvos ir faktūros santykį su kompozicija. Linijos grakštumas darbu suteikia lengvumo tarp įvairiausių dydžių ir spalvų dėmių visumos.

Kūrybinių darbų kolekciją sudaro devyni skaitmeninės grafikos darbai, užspausti šilkografijos technika. (žr. 2 priedas) Šilkografijos pranašumas prieš kitus spaudos būdus – galimybė rinktis sodrias spalvas ir subtilius atspalvius. Visi darbai sudaro vientisą kolekciją ir bendrą kompoziciją, tačiau kiekvienas darbas yra savarankiškas ir galimas eksponuoti kaip vienas, be kitų kolekcijos darbų. Visuose darbuose galima įžvelgti tarsi skirtingą sapną, kurį kuria skirtingos kompozicijos ir jame vyraujančių spalvų koloritas.

¹⁶ Gyvenimas pagal spalvas, 2004, p. 20

¹⁷ Prieiga per internetą: <http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3265/SPALVA-IR-KOLORITAS> [žiūrėta 2015.11.19]

IŠVADOS

1. Išanalizavus literatūros šaltinius, galima teigti, kad sapno fenomenas priverčia žmogų susimąstyti, pabandyti suvokti šį reiškinį. Sapnai gali ne tik mums padėti suprasti pačius save, kas mes tokie esame, bet ir suprasti mus supančius žmones. Sapnai nėra izoliuoti dvasiniai reiškiniai, jie turi daug bendro su svajonėmis, fantazijomis, slaptais žmogaus norais. Kiekvienas žmogus sapnuoja tai, kas patvirtina jo įsivaizdavimą apie save ar norą tokiu būti. Nors sapnuojantysis nesupranta paslėptos sapno prasmės, jis gali išgyventi jausmus, perkeltus iš realios gyvenimo situacijos į mistinę, kuri matoma iškraipyta ir toli gražu neatitinka realybės.
2. Sapnų tematika labai jaučiama tiek Lietuvos, tiek užsienio menininkų kūryboje. Kūriniuose galime pastebėti laisvai, ekspresyviai ir savotiškai išreikštas emocijas ir nuotaiką. Darbuose nėra jokios logikos, vaizdai iškraipyti, vaizduojami atsitiktiniai daiktai atrodo kaip kilę iš pasąmonėje slypinčių minčių ir susapnuotų sapnų. Taip žiūrovai yra įtraukiami į apmąstymų ir vaizduotės pasaulį.
3. Eskizuodama ir kurdamą kompozicijas sukaupiau vaizdinę medžiagą, kuri parodo įvairiausius mano kūrybinio darbo ieškojimus ir atradimų kelią. Sukurta kolekcija yra vientisa kolorito atžvilgiu, ji lyg per migla išplaukusi, su ryškesniais akcentais. Kurdamą šią kolekciją ir visuose devyniuose darbuose pateikdamą skirtingas kompozicijas stengiausi, kad kiekvienas stebėtojas, žiūrėdamas į mano darbus, galėtų interpretuoti pagal savo regėtus sapnus, pasąmonėje susidariusias mintis. Dėmė, linija, faktūra, tonai ir pustonai sudarė vientisą kompoziciją ir leido sukurti darbų kolekciją „Sapnų fragmentai“.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Adler A. 2003 Žmogaus pažinimas Vilnius: Vaga p. 86
2. Biblija: naujas lietuviškas vertimas (vertė prof. Dr. A.Jurėnas) (2000). Duncanville: World Wide Printing.
3. Budvytienė G., Kokią žinią mums siunčia įvairūs sapnai? Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/gyvenimas/astrologija/psichoanalitike-kokia-zinia-mums-siuncia-ivairus-sapnai.d?id=59961827> [žiūrėta 2015 11 03]
4. Froidas Z. 1998, Sapnų aiškinimas, Vilnius p. 89
5. Ginsberg A., 1934m. Pabudau su sapnu akyse Prieiga per internetą <http://www.spauda.lt/plato/jungdream.htm> [žiūrėta 2015 11 03]
6. Gyvenimas pagal spalvas, 2004, p. 20
7. Gudaitė G., 2001 Asmenybės transformacija sapnuose, pasakose, mituose. Vilnius: Tyto Alba
8. Harnisch G. 1999 Didysis sapnų žodynas. Vilnius: Vaga
9. Judelevičius L. 1999 Egzistencinė sapnų analizė // Grupinė psichoterapija Lietuvoje. Vilnius.
10. Kirvaitienė A., Sapnai – karališkas kelias į pasąmonę Prieiga per internetą: <http://www.psichoterapijoscentras.lt/straipsnis40.html> [žiūrėta 2015.10.17]
11. Kuniskis A., Mūsų bendras sapnas Prieiga per internetą: <http://www.asirpsichologija.lt/index.php?musu-bendras-sapnas&category=8&id=625> [žiūrėta 2015 10 15]
12. Musteikytė J., Žvelgiant į pasąmonę Prieiga per internetą: http://katekizmas.group.lt/text/kitakalbiai/jung/zvelgiant_i_pasamone.html [žiūrėta 2015 10 28]
13. Pilipaitis, A. Meno terapija. Nesnausk. Prieiga per internetą: <http://nesnausk.org/klinikine-psichologija/2008/10/05/meno-terapija/> [žiūrėta 2015.11.20]
14. Prieiga per internetą: <http://psichologas.lt/sapnai-analitine-psichologija-ir-siuolaikiniai-tyrimai/> [žiūrėta 2015 10 28]
15. Prieiga per internetą: <http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3265/SPALVA-IR-KOLORITAS> [žiūrėta 2015.11.19]

16. Prieiga per internetą: <http://www.kamane.lt/Naujienos/Daile/Audrones-Katiliutes-darbu-paroda-Sapnu-fragmentai> [žiūrėta 2015.12.03]
17. Prieiga per internetą: <http://www.moku.lt/sapnai-tai-patys-paslaptiniausi-vaizduotes-reiskiniai/> [žiūrėta 2015 11 03]
18. Prieiga per internetą: <https://www.paveikslai.lt/lt/dailininkai/tautvydas-davainis/> [žiūrėta 2015 10 25]

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1 pav. [http://i.ebayimg.com/00/s/NTE0WdcwMA==/z/~6EAAOSwDk5Tz4RA/\\$_32.JPG](http://i.ebayimg.com/00/s/NTE0WdcwMA==/z/~6EAAOSwDk5Tz4RA/$_32.JPG)

[žiūrėta 2015.10.12]

2 pav. <http://biografija.blogas.lt/salvadoras-dali-sokiruojanti-asmenybe-29.html> [žiūrėta

2015.10.16]

3 pav. http://www.allposters.com/-sp/Magritte-Acrobat-s-Ideas-Posters_i8675843_.htm

[žiūrėta 2015.10.16]

4 pav. [http://www.reproduction-](http://www.reproduction-gallery.com/oil_painting/details/copy_artist/1175219982/masterpiece/Rene_Magritte/museum_quality/Man_of_the_Sea_1926.xhtml)

[gallery.com/oil_painting/details/copy_artist/1175219982/masterpiece/Rene_Magritte/museum_quality/Man_of_the_Sea_1926.xhtml](http://www.reproduction-gallery.com/oil_painting/details/copy_artist/1175219982/masterpiece/Rene_Magritte/museum_quality/Man_of_the_Sea_1926.xhtml) [žiūrėta 2015.11.02]

5 pav. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/4/4c/Ubu_Imperator.jpg [žiūrėta

2015.11.02]

6 pav. <http://dcaligari.blogspot.lt/2011/04/its-st-stupids-day.html> [žiūrėta 2015.11.02]

7 pav. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4437&p_d=4653&p_k=1 [žiūrėta

2015.12.02]

8 pav. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4437&p_d=4653&p_k=1 [žiūrėta

2015.12.02]

9 pav. <http://www.slavinskas.com/artwork/dream-star-wandering-poet-astrobird/> [žiūrėta

2015.11.17]

10 pav. [http://www.kmn.lt/lt/archyvas/2015-02-26-deivio-slavinsko-tapybos-darbu-parodos-](http://www.kmn.lt/lt/archyvas/2015-02-26-deivio-slavinsko-tapybos-darbu-parodos-atidarymas/)

[atidarymas/](http://www.kmn.lt/lt/archyvas/2015-02-26-deivio-slavinsko-tapybos-darbu-parodos-atidarymas/) [žiūrėta 2015.11.14]

11 pav. [http://www.kamane.lt/var/ezwebin_site/storage/images/naujienos/daile/audrones-](http://www.kamane.lt/var/ezwebin_site/storage/images/naujienos/daile/audrones-katiliutes-darbu-paroda-sapnu-fragmentai/1325878-2-eng-GB/Audrone-Katiliute-exhibition-Fragments-of-Dreams_imagelarge.jpg)

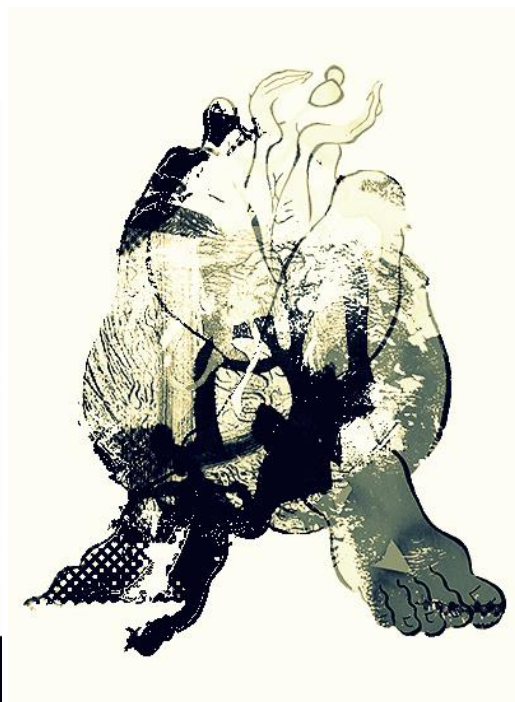
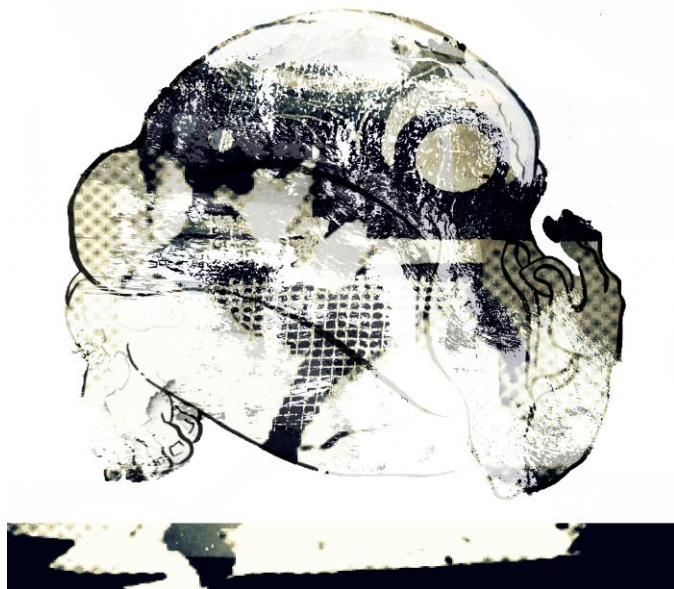
[katiliutes-darbu-paroda-sapnu-fragmentai/1325878-2-eng-GB/Audrone-Katiliute-exhibition-Fragments-of-Dreams_imagelarge.jpg](http://www.kamane.lt/var/ezwebin_site/storage/images/naujienos/daile/audrones-katiliutes-darbu-paroda-sapnu-fragmentai/1325878-2-eng-GB/Audrone-Katiliute-exhibition-Fragments-of-Dreams_imagelarge.jpg) [žiūrėta 2015.12.20]

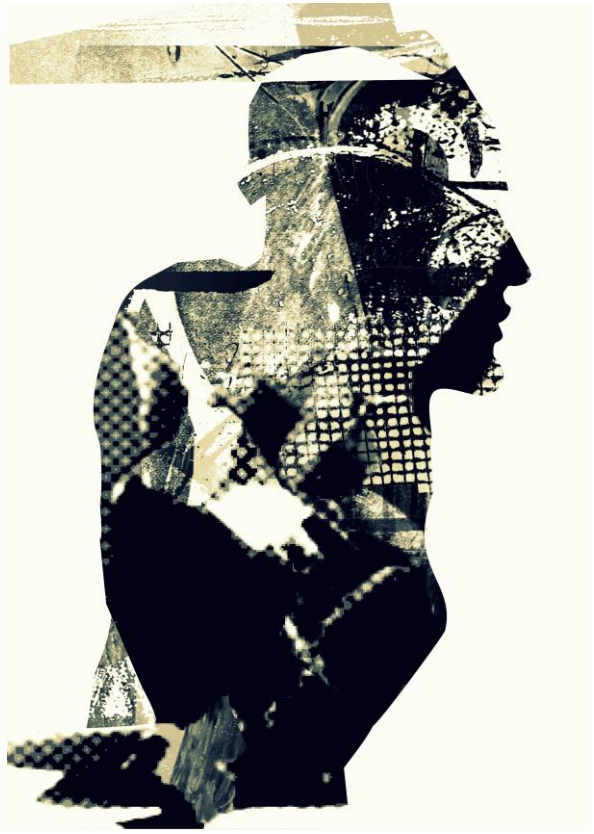
12 pav. <http://etaplus.lt/wp-content/gallery/traku-galerija/sapnu-fragmentai-11.jpg> [žiūrėta

2015.12.20]

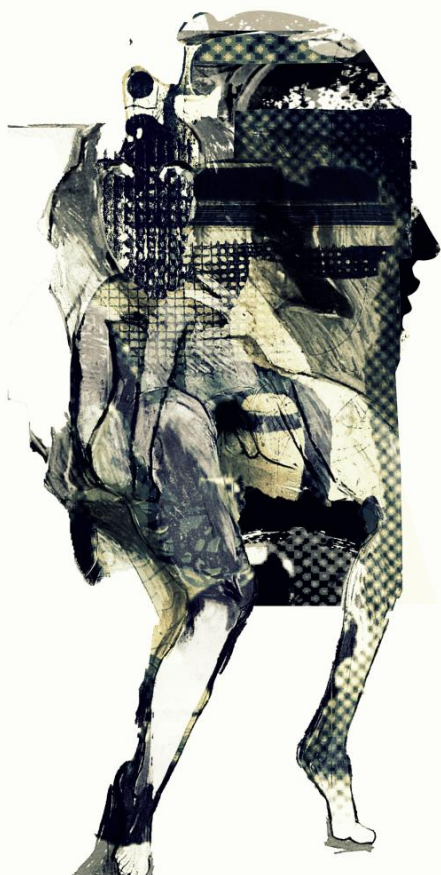
PRIEDAI

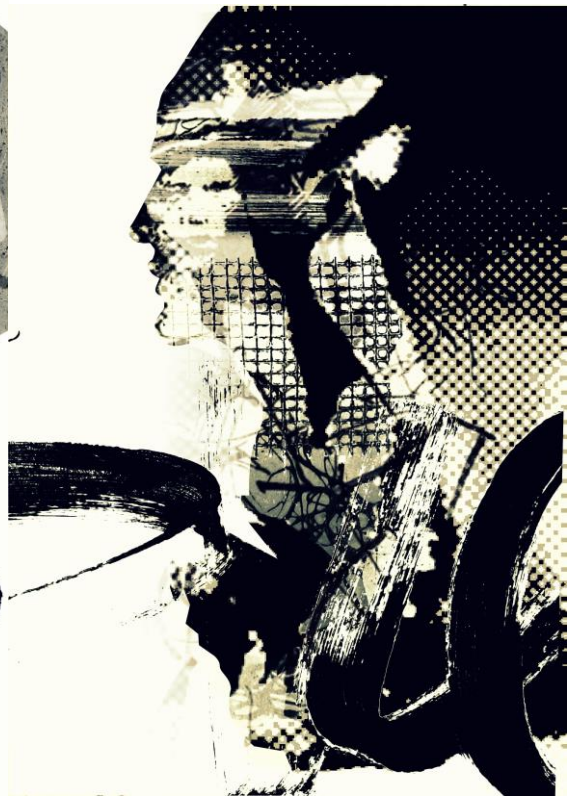
Kūrybinio darbo kompoziciniai ieškojimai

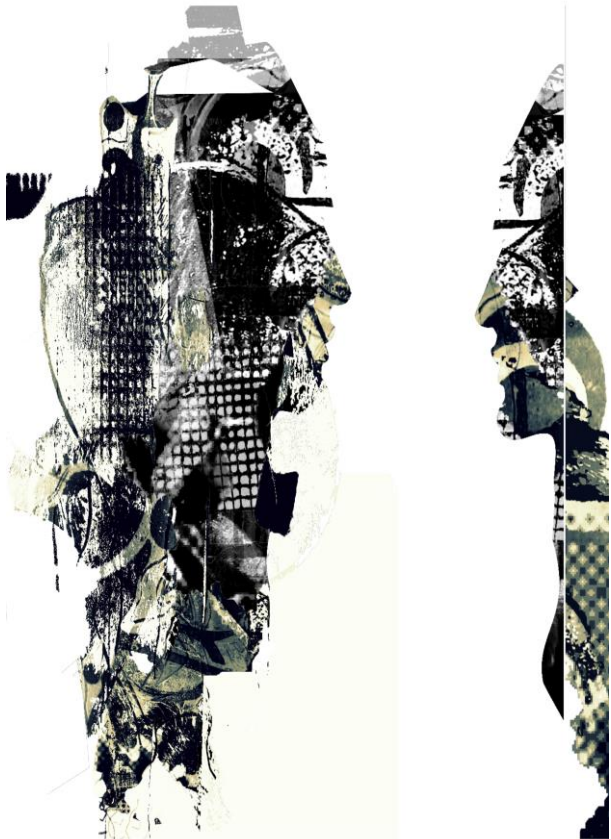
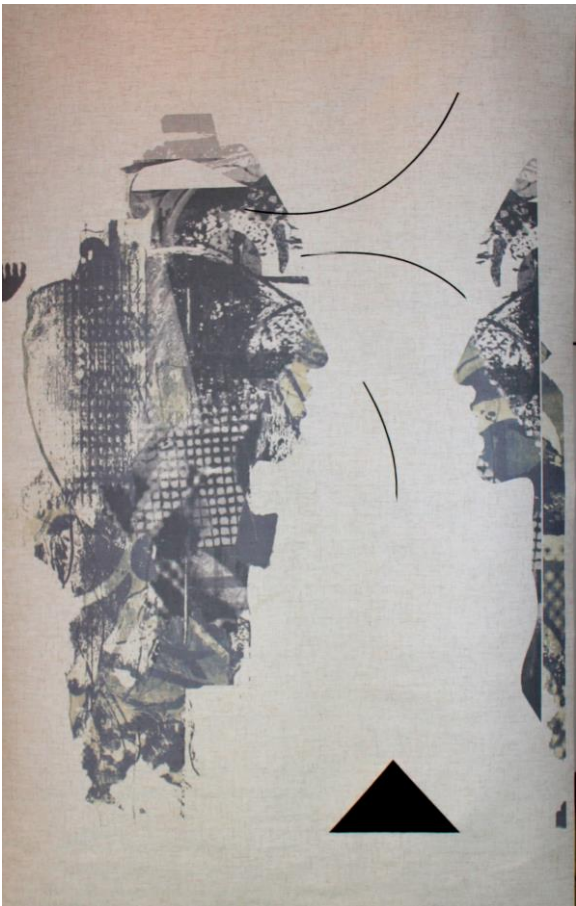

Kūrybinių darbų ciklas

„Sapnų fragmentai I“, 2015m.

Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai II“, 2015m.

Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai III“, 2015m.

Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai IV“, 2015m.

Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai V“, 2015m.
Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai VI“, 2015m.

Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

„Sapnų fragmentai VII“, 2015m.
Skaitmeninė grafika, šilkografija, 100 x 140cm.

KOMPAKTINIS DISKAS